

Pismo lokalne Rady Dzielnicy VII Zwierzyniec

Kurier Zwierzyniecki

ISSN 1505-7062

nr 4 (284)

www.dzielnica7.krakow.pl

Kraków wrzesień 2025

egzemplarz bezpłatny

Bielany
Chetm
Olszanica
Półwie Zwierzynieckie
Przegorzały
Wola Justowska
Zwierzyniec
Zakamycze

w numerze: ▶ 12. edycja
Budżetu Obywatelskiego
str. 3

▶ Rozbudowa A4
wybrano warianty
str. 4

▶ Zwierzyniec
świętuje
str. 5

▶ Kiedy po Krakowie
chodziły mamuty...
str. 6

▶ W rocznicę
niemieckiej pacyfikacji
str. 7

▶ „Dziecko wysoko wrażliwe”
cz. II
str. 8

fot. O. Kamińska

Bo nie o zasięg tu chodzi...

Za nami sezon wakacyjny – czas z natury wolniejszy i spokojniejszy. Ten sielankowy stan został jednak zakłócony przez emocjonujące zdarzenie, jakie miało miejsce na przełomie lipca i sierpnia w samym sercu osiedla Wola Justowska. Na niezabudowanej działce, u zbiegu ulic Grabowej i Sarnie Uroczysko, pod koniec lipca rozpoczęła się budowa, która przykuła uwagę okolicznych mieszkańców. Jakież było ich zdziwienie, gdy okazało się, że obiektem jaki powstaje w środku osiedla domów jednorodzinnych jest... mająca osiągnąć przeszło 32 metry wysokości stacja bazowa telefonii komórkowej.

Po szybkich działaniach wyjaśniających podjętych przez mieszkańców oraz Radę Dzielnicy – nikt z sąsiadów nie miał bowiem pojęcia o zamiarze budowy w tym miejscu tego typu obiektu – okazało się, że inwestycja posiada stosowne decyzje administracyjne. Wprawdzie Prezydent Miasta Krakowa – właściwy organ w sprawie wydawania tego typu pozwoleń – trzykrotnie odmówił (jeszcze w poprzedniej kadencji samorządowej) zgody na budowę stacji bazowej w tej lokalizacji, ale w efekcie odwołania złożonego przez inwestora do Wojewody Małopolskiego, zgoda taka została wydana. Do dziś całkowicie niejasną – zarówno dla mieszkańców, jak i dla mnie – jest okoliczność, że prowadzące opisane postępowania organy administracyjne nie poinformowały o ich wszczęciu nawet najbliższych (graniczących z inwestycją przez ogrodzenie) sąsiadów. Wskutek tego okoliczni mieszkańcy zostali pozbawieni jakichkolwiek narzędzi prawnych, aby przeciwdziałać przeskalowanej oraz – w ich opinii – jaskrawo niezgodnej z postanowieniami obowiązującego na tym obszarze miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, inwestycji.

Rozgorzała, w efekcie opisanych powyżej sensacyjnych okoliczności, dyskusja w mediach społecznościowych (m.in. na grupach sąsiedzkich), podzieliła ich użytkowników na dwa stronnictwa. Przedstawiciele jednego z nich (prawdopodobnie liczniejsi) wyrażali swoje poruszenie zarówno samą inwestycją, jak i mało transparentną drogą jej przygotowania. Ich oponenci wskazywali, że problemy z zasięgiem telefonii komórkowej od lat stanowią utrapienie mieszkańców Woli oraz że gdziekolwiek antenę taką by budowano, tam podniosłyby się wobec niej głosy sprzeciwu i oburzenia. Nie sposób polemizować z faktem, iż zasięg telefonii komórkowej nie jest najmocniejszą stroną Woli Justowskiej. Tyczy się to zresztą większości terenów Dzielnicy VII Zwierzyniec. Zielony charakter okolicy oraz dzielące dzielnicę na pół masywy Sikornika i Sowińca, będąc istotnym walorem przyrodniczym i krajobrazowym Zwierzynca, ograniczają efektywność rozprzestrzeniania się na tym terenie zasięgu telefonicznego. Jest to odczuwalne tak na północy dzielnicy (Wola Justowska, Chełm, Olszanica, Zakamycze), jak i w jej południowej części (Przegorzały, Bielany). Ze zrozumieniem należy więc przyjąć działania operatorów telefonii komórkowej, dążące do poprawy poziomu usług świadczonych w tym zakresie. Większość z nas korzysta przecież z telefonu i Internetu, i każdy chciałby to robić w sposób jak najbardziej komfortowy.

Nie o zasięg jednak tu chodzi. Oburzenie mieszkańców rejonu ulic Grabowej i Sarniego Uroczyska nie dotyczy samego powstawania tego typu infrastruktury w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Chodzi o znacząco przeskalowany rozmiar planowanej anteny (32 metry to wysokość trzykrotnie przewyższająca gabaryty sąsiadujących z inwestycją zabudowań) oraz jej nieprzystawalność do ukształtowanego przez dekady charakteru okolicy (zabudowa jednorodzinna, występowanie obiektów zabytkowych). Największy sprzeciw budzi jednak tryb postępowania w sprawie. Nie powinno być tak, że osoby bezpośrednio sąsiadujące z inwestycją tej skali dowiadują się o niej w momencie rozpoczęcia prac budowlanych. Takie przedmiotowe traktowanie jest nie do pogodzenia z zasadami demokratycznego państwa prawnego oraz ochroną publicznych praw podmiotowych bezpośrednio zainteresowanych sprawą osób. Administracja publiczna nie powinna dopuszczać do tego typu sytuacji!

Jako Przewodniczący Rady Dzielnicy VII Zwierzyniec zaangażowałem się w pomoc mieszkańcom w wybrnięciu z tej niezwykle trudnej sytuacji. Odbiliśmy już w tej sprawie szereg spotkań, w tym z Prezydentem Krakowa Aleksandrem Miszałskim oraz z Wojewodą Małopolskim Krzysztofem Janem Kłęczarem. Decydenci dostrzegają potrzebę ponownej analizy sprawy. Nie zmienia to jednak faktu, że wydane przez Wojewodę pozwolenie – póki co – obowiązuje. Mieszkańcy podejmują stosowne kroki prawne i pozostają w dialogu z organami administracji. Budowa stanęła (etap szalunku fundamentowego). Pozostaje liczyć na to, że wspólnymi siłami (być może również przy udziale inwestora – operatora jednej z sieci komórkowych) uda się znaleźć rozwiązanie, które podniesie jakość zasięgu, nie niszcząc tym samym charakteru okolicy. Nawet na terenie Woli Justowskiej można bowiem – jak się wydaje – wskazać szereg miejsc, w których antena taka mogłaby zaistnieć, nie budząc większych kontrowersji. Zasadne jest jedynie pytanie czy dla zapewnienia satysfakcjonującego zasięgu telefonii komórkowej konieczna jest budowa aż tak dużych obiektów...

Podziwiam determinację mieszkańców i trzymam kciuki za to, by wspólnymi siłami ochronili spokojny i kameralny charakter zamieszkiwanej przez nich okolicy. Będę ich w tym wspierał. Bo paradoksalnie, pozytywnym efektem „awantury z anteną” jest zmobilizowana wokół tej sprawy wspólnota. Wspólnota żywa i bardzo zjednoczona! Jestem tym wzruszony i jestem z tego dumny!

WITOLD GÓRNY

Przewodniczący Rady i Zarządu
Dzielnicy VII Zwierzyniec

„Kurier Zwierzyniecki”
nr 4 (284) wrzesień
Kraków 2025

okładka:

MK Thesaurus Cracoviensis
Święto Ulicy Księcia Józefa
ISSN 1505-7062
nakład 5 000 egz.
egzemplarz bezpłatny

Wydawca: Rada Dzielnicy VII Zwierzyniec ul. Bolesława Prusa 18, 30-117 Kraków

Redaktor naczelny: Witold Górny

„Kurier Zwierzyniecki” redagowany jest przez zespół w składzie: Ilona Stus – redaktor prowadzący, Tomasz Jakubowski, Julia Mach, Iwona Kubacka, Katarzyna Brückman de Renstrom, Krzysztof Kwarciak, Marzena Garzet.

Adres Redakcji: Biuro Rady Dzielnicy VII Zwierzyniec, ul. Bolesława Prusa 18, tel. (12) 421-56-66, (12) 429-90-47

Czynne: od poniedziałku do piątku, w godzinach od 10.00-14.00;

www dzielnica7.krakow.pl, **e-mail:** kurier.zwierzyniecki@gmail.com

Druk: Wydawnictwo-Drukarnia Ekodruk s.c., ul. Wielicka 250, 30-663 Kraków, **email:** biuro@ekodruk.eu

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i redakcyjnego opracowywania tekstów oraz zmiany ich tytułów.

Komisje naszej Rady

Komisja Bezpieczeństwa i Kultury Fizycznej

Kontynuujemy prezentację komisji Rady Dzielnicy VII. Do wykonywania swoich zadań – zgodnie ze statutem – Rada może powoływać stałe i doraźne komisje. Dużą część pracy merytorycznej odbywa się właśnie w czasie ich posiedzeń.

fot. A. Frankowska

Komisja Bezpieczeństwa i Kultury Fizycznej Rady Dzielnicy VII Zwierzyniec działa na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców poprzez wspieranie inicjatyw zwiększających

bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej oraz rozwój aktywności fizycznej i sportowej. W zakresie jej działań znajdują się m.in.: opiniowanie i inicjowanie działań związanych

z bezpieczeństwem drogowym, ruchem pieszym i rowerowym, wspieranie lokalnych klubów sportowych, organizacja wydarzeń sportowo-rekreacyjnych oraz promocja zdrowego trybu życia. Komisja współpracuje z instytucjami miejskimi, szkołami i organizacjami pozarządowymi, dbając o to, by Zwierzyniec był dzielnicą bezpieczną i aktywną.

MAREK SIKORA

Przewodniczący
Komisji Bezpieczeństwa
i Kultury Fizycznej

Skład Komisji

na zdjęciu od lewej:

Jerzy Milej
Marta Krążyńska
Marek Sikora – przewodniczący
Anna Rozpędzik
Dagmara Nizioł – wiceprzewodnicząca

na miniaturkach:

Izabela Gołębiowska
Łukasz Filipiak

12. edycja Budżetu Obywatelskiego

Tegoroczna edycja Budżetu Obywatelskiego jest rekordowa! Mieszkańcy zgłosili setki pomysłów, a po weryfikacji i rozpatrzeniu protestów do głosowania zakwalifikowało się 738 projektów, w tym: 141 ogólnomiejskich i 597 dzielnicowych.

Kiedy głosujemy? – Od 19 września do 3 października 2025 roku (do północy 3 października).

Zasady głosowania – Każda osoba głosująca może oddać głos na 3 projekty ogólnomiejskie i 3 projekty dzielnicowe. Projekty oceniamy w skali od 1 do 3 punktów – im więcej punktów, tym większe poparcie.

Jak można zgłaszać? – Mamy dwie możliwości: **elektrycznie** – poprzez dedykowaną platformę internetową (aktywną w trakcie głosowania) lub **papierowo** – w wyznaczonych punktach głosowania na terenie miasta (pełny wykaz na stronie budzet.krakow.pl).

Wykaz punktów do głosowania na terenie Dzielnicy VII Zwierzyniec

Filia nr 25 Biblioteki Kraków , ul. J. Fałata 2 (wejście od ul. Filareckiej)	Pn. Śr. Pt.: 12:00-19:00, Wt.: 8:30-15:30, Czw.: 12:00-15:30, Sob.: 9:00-14:00
Filia nr 26 Biblioteki Kraków , ul. B. Komorowskiego 11	Pn. Śr. Pt.: 12:00-19:00, Wt.: 8:30-15:30, Czw.: 12:00-15:30
Filia nr 27 Biblioteki Kraków , ul. Królowej Jadwigi 37b	Pn. Śr. Pt.: 12:00-19:00, Wt.: 8:30-15:30, Czw.: 12:00-15:30
Galeria Chromego , ul. Krańcowa 9, (Wola Justowska, Park Decjusza)	21 września , godz. 10:30-15:00
Klub Kultury „Przegorzały” , ul. Kamedulska 70	26 września , godz. 17:00-19:00
Szkoła Podstawowa nr 48 , ul. Księcia Józefa 337	28 września , godz. 10:30-15:00
Parafia Olszanica , ul. Korzeniaka 16	28 września , godz. 17:00-19:00
Siedziba Rady Dzielnicy VII Zwierzyniec , ul. Prusa 18	3 października , godz. 17:00-19:00

Projekty dzielnicowe – Dzielnica VII Zwierzyniec:

- nr **1** Poznaj historię krakowskich łowców mamutów!
- nr **2** Zadbajmy o skwery na Zwierzyncu!
- nr **3** Posadźmy drzewa przy Kinie Kijów!
- nr **4** Mural na murku przy pętli tramwajowej Salwator
- nr **6** NASZE BIELANY: ŁAWKI PRZY ALEI WĘDROWNIKÓW
- nr **7** NASZE BIELANY: NOWY ASFALT NA ORLEJ
- nr **9** Na Salwatorze dzieci czytają! – nowości komiksowe dla filii
- nr **13** Ratujemy. Pomagamy. Szkolimy – Sprzęt dla strażaków z JRG 1
- nr **14** EKO-PUDEŁKA – zakup pojemników na elektrośmieci
- nr **15** Twoje książki na Zwierzyncu
- nr **16** Rewitalizacja ogródka przy Klubie Kultury Wola
- nr **18** Budowa bieżni wielofunkcyjnej i skoczni do skoku w dal
- nr **19** Rewitalizacja i doposażenie obecnego placu zabaw przy SP 72
- nr **21** Cztery skwery – ważne poprawki w terenach zielonych
- nr **22** Warsztaty akceptacji dla dzieci i młodzieży szkolnej
- nr **23** WYPOCZNIJ Z KULTURĄ NA ZWIERZYŃCU – warsztaty relaksacyjne
- nr **25** Rewitalizacja parku wokół fortu Kościuszko
- nr **28** Zielone Ogrody przed Klasztorem Norbertanek
- nr **31** „Strażacka Akademia Małego Bohatera”
- nr **32** SMOK CO KROK – kontynuacja szlaku smoków krakowskich

- nr **33** OWOCOWY SAD MIEJSKI NAD RUDAWĄ – kontynuacja
- nr **37** Poprawmy bezpieczeństwo pieszych – ul. Mirowska
- nr **38** Wygodniej autobusem: wymiana progu na ul. Jodłowej
- nr **40** Bezpieczniej na przejściach: Królowej Jadwigi
- nr **42** Nowe chodniki na Zwierzyncu i nie tylko...
- nr **44** Zapylacze wokół nas
- nr **45** Zielony Zwierzyniec domki dla Owadów
- nr **46** Zielone miejsce w sercu Lasu Wolskiego
- nr **47** Zielony Zwierzyniec – nasadzenia drzew i krzewów w dzielnicy
- nr **49** Ratunek w potrzebie – defibrylatory w przestrzeni publicznej
- nr **51** Więcej kamer dla spokojniejszej Dzielnicy
- nr **52** Nowoczesne place zabaw – więcej atrakcji dla najmłodszych
- nr **53** Bezpieczne przejścia na Królowej Jadwigi i Focha
- nr **54** Przejście i przejazd rowerowy na Al. Focha z Błotn nad Rudawę
- nr **55** Nowe oznakowanie i modernizacja szlaków na Sikorniku
- nr **56** Zakątek przy Rudawie pod koronami drzew
- nr **57** Detoks i wytchnienie w Lesie Wolskim
- nr **58** Wymiana barier ochronnych przy ul. Korzeniaka
- nr **59** Fotopułapka przy dzwonach do segregacji odpadów
- nr **60** Leśne potańcówki i coś więcej

Powyżej zostały podane nazwy projektów wraz z przypisanym im numerem. Jeżeli, któreś z projektów zwróciły Państwa uwagę, z pełną specyfikacją można zapoznać się na stronie budzet.krakow.pl.

Rozbudowa A4 wybrano warianty

Z końcem 2023 roku dowiedzieliśmy się o planowanej rozbudowie autostrady A4 o trzeci pas ruchu na odcinku od Balic do ul. Kąpielowej w Swoszowicach. Nie ma w tym nic dziwnego, że autostrada musi być rozbudowana, każdy przynajmniej raz stał tam w korku, a prognozy na kolejne lata pokazują, że może być tylko gorzej. O ile większość tej rozbudowy będzie przebiegać po starym śladzie, czyli Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad „dokleić” po bokach obecnej autostrady po jednym pasie w obu kierunkach, to rozbudowa na wysokości Bielany i Tyńca może wyglądać nieco inaczej ze względu na przeprawę przez Wisłę.

Na przełomie 2023/2024 roku odbyły się spotkania informacyjne dla mieszkańców, na których pokazano jakie warianty przebiegu autostrady są możliwe. Generalnie, jeśli nie będzie możliwa rozbudowa po śladzie z uwagi na uwarunkowania techniczne, to GDDKiA przewiduje poprowadzenie autostrady A4 nowym śladem na przekroczeniu rzeki Wisły. Wybudują tam nowy most, po którym będzie przebiegać sześć pasów ruchu (po trzy w każdym kierunku), a obecny most na Wiśle przy węźle Kraków Bielany z czterema pasami ruchu pozostanie tylko mostem przeznaczonym dla ruchu lokalnego. W ten sposób projektanci planują rozdzielić ruch

Wariant W2 – wariant zachodni

Wariant W3 – wariant zachodni

Wariant W4 – po śladzie

więcej informacji na stronie:
a4-balice-krakowpoludnie-stes.pl

autostradowy od ruchu lokalnego, który jest jedną z przyczyn nieustannych zatorów na tym odcinku.

Na grafice pokazano warianty W2, W3, W4 – w ten sposób miałby przebiegać nowy most na Wiśle. Jeszcze do niedawna był

brany pod uwagę wariant W5 z przebiegiem przez Bielany, został on jednak odrzucony ze względu na liczne kolizje z budynkami, uzbromieniem terenu oraz infrastrukturą wodną i nie będzie dalej procedowany. Na marcowym posiedzeniu Komisji Oceny Przedsięwzięć Inwestycyjnych dla samorządów ogłoszono, że dalej rozważane będą tylko warianty W2, W3 i W4. Wariant W2 i W3 to przebieg autostrady A4 i budowa nowego mostu od strony Tyńca i gminy Liszki, nad trasą rowerową i na wysokości rezerwatu Skotczanka, a wariant W4 to rozbudowa autostrady po istniejącym śladzie. Na ten moment jeszcze nie wiadomo, który z tych trzech wariantów zostanie wybrany do realizacji, będą one dalej analizowane. Warianty W2 i W3 są znacznie tańsze niż W4, głównie ze względu na brak konfliktu ze stopniem wodnym „Kościuszków” i infrastrukturą tam zabudowaną, natomiast wariant W4 jest znacznie bardziej akceptowalny społecznie i mniej ingeruje w środowisko.

Z końcem 2026 roku GDDKiA planuje złożyć wniosek o decyzję o uwarunkowaniach środowiskowych w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, a w 2027 roku ją uzyskać. W kolejnych latach ma powstać koncepcja programowa rozbudowy autostrady, a fizycznie do rozbudowy ma dojść mniej więcej w 2030-2033 roku, bo na te lata zabezpieczono finansowanie w programie rządowym.

AGNIESZKA FRANKOWSKA

Radna Dzielnicy VII
Zwierzyniec

Zwierzyniec świętuje

W ostatnią sobotę wakacji na terenie Kompleksu Boisk Sportowych w Olszanicy odbył się zorganizowany przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec Piknik Sąsiedzki. Jak co roku wielu mieszkańców spędziło to popołudnie na wspólnej zabawie i sąsiedzkiej integracji. Na najmłodszych czekali animatorzy, którzy malowali buzie, organizowali różnego rodzaju gry i zabawy. Na boisku zostały rozegrane mecze piłkarskie w różnych grupach wiekowych. Serdeczne podziękowania dla pana Mariana Kłeczek, który od lat angażuje się w organizację i sędziowanie rozgrywek. Ośrodek Rekreacji i Rehabilitacji Konnej „Tabun” po raz kolejny uświetnił imprezę oferując przejażdżki konne. Uczestnicy pikniku mieli też możliwość bezpośredniego kontaktu z naszymi służbami, które miały swoje stoiska – Straż Miejska, Policja i Straż Pożarna. Piknik zakończyła wspólna potańcówka z DJ-em, na której wszyscy bez względu na wiek świetnie się bawili.

Piknik Sąsiedzki
fot. A. Frankowska

W kolejny weekend, niedzielę 7 września, na terenie dawnej Strzelnicy Garnizonowej na Woli Justowskiej odbyło się Święto Dzielnicy VII Zwierzyniec. Było rodzinnie, kreatywnie i inspirująco. Każdy znalazł dla siebie coś ciekawego. Centrum Młodzieży im. dr. Henryka Jordana, które było współorganizatorem wydarzenia, zaprosiło na wyjątkowy plener malarski „Zwierzyniec Malowany”, którego inspiracją miała być nasza piękna dzielnica. Kluby kultury na swoich stoiskach prowadziły ciekawe, kreatywne warsztaty rozwijające wyobraźnię, sprawność manualną i wrażliwość artystyczną. Były tam zajęcia z sitodruku, malowania drewnianych elementów oraz Kolaże Wojaże czyli podróżnicze wspomnienia wykonane z kolorowego filcu. Centrum Edukacji Ekologicznej Symbioza zaprosiło na warsztaty przyrodnicze ukazujące świat zwierząt mieszkających w mieście, podczas ich codziennego życia. Były prowadzone także eko-warsztaty z tworzenia hoteli dla owadów. Willa Decjusza, która obecnie jest opiekunem dawnej Strzelnicy Garnizonowej,

a obecnie noszącej nazwę Strzelnicy na Woli, prowadziła rodzinne warsztaty w technice tape art. Powstały twórcze, kolorowe dzieła, do których wykonania posłużyły różne rodzaje taśm. Były to pierwsze prace, które powstały w tym nowym, otwartym dla mieszkańców miejscu spotkań. Miejsco, które łączy funkcję historyczną z ich potrzebami. Zaproszono także chętne osoby na spacer z przewodnikiem, po pięknej i ciekawej okolicy Willi Decjusza. Podczas spaceru odwiedzono budynek dawnej Strzelnicy Garnizonowej, część parterową Willi Decjusza, Dom Łaskiego, Dom Erazma, plenerową wystawę przy Autorskiej Galerii Rzeźby prof. Bronisława Chromego, zespół XVIII-wiecznego budownictwa drewnianego na terenie Woli Justowskiej oraz inne obiekty w najbliższym otoczeniu. Święto Dzielnicy zakończyła potańcówka z DJ-em która rozpoczęła się wspólnym polonezem.

Dziękujemy mieszkańcom za tak liczne uczestnictwo w naszych wydarzeniach, które już na stałe zapisały się w kalendarzu imprez, organizowanych przez Radę Dzielnicy. Zapraszamy na te, które jeszcze w tym roku przed nami.

IWONA KUBACKA

Zastępca Przewodniczącego
Rady i Zarządu Dzielnicy VII
Zwierzyniec

Święto Dzielnicy VII Zwierzyniec
fot. S. Malik

W sobotę 28 czerwca mieszkańcy Bielania raz kolejny byli świadkami uroczystej wizyty Księcia Józefa Poniatowskiego. Wizyta książęcego orszaku była kulminacyjnym punktem drugiej już edycji *Święta Ulicy Księcia Józefa*, organizowanego przez Muzeum Krakowa – oddział Thesaurus Cracoviensis, we współpracy z Radą Dzielnicy VII Zwierzyniec oraz Szkołą Podstawową nr 48 im. Szarych Szeregów. Uczestników imprezy w czasy Księstwa Warszawskiego przeniósł program taneczny Baletu Cracovia Danza.

Takie właśnie tańce towarzyszyły balom, na jakich bywał nasz bohater narodowy.

Goście mogli zwiedzać wnętrza centralnego magazynu Zbiorów Muzeum Krakowa, w których wyeksponowane zostały artefakty związane z postacią patrona święta.

Później na scenie pojawili się laureaci rozgrywanego w tym dniu turnieju szachowego. Po raz pierwszy uczniowie walczyli o Laur Księcia Józefa, którym zostali przyzdobieni zwycięzcy.

Nie zabrakło tradycyjnej oferty gastronomicznej, a pragnienie można było ugasić wprost z beczkowszu krakowskich Wodociągów. Na terenie szkoły na najmłodszych uczestników czekało wiele atrakcji. A tegoroczne wydarzenie zwieńczyła potańcówka rozkręcona przez DJ-a. Datki składane podczas dedykowania utworów na specjalne życzenie, zasiłyły konto Krakowskiego Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami.

MIKOŁAJ NIEDOJADŁO
MK Thesaurus Cracoviensis

Kiedy po Krakowie chodziły mamuty...

Już od ponad półwieku badacze zajmują się badaniem występowania mamutów włochatych (*Mammuthus primigenius*) na terenie VII Dzielnicy Zwierzyniec w Krakowie. U stóp dzisiejszego Kopca Kościuszki znajduje się unikalne w skali Europy miejsce, gdzie dalecy przodkowie mieszkańców Krakowa polowali na mamuty. Na stanowisku archeologicznym leżącym na obszarze XIX-wiecznego

austrackiego fortu ziemnego, w okolicach ul. V. Hofmana oraz al. Waszyngtona odkryto olbrzymie nagromadzenie szczątków mamutów – łącznie ponad 120 osobników – wraz z zabytkami wykonanymi przez łowców – zbieraczy zasiedlających ten obszar 27 tysięcy lat temu.

Na stanowisku odkryto także kilkadziesiąt tysięcy zabytków krzemiennych, w tym

kilka tysięcy narzędzi związanych z kulturą grawecką, zwaną potocznie „kulturą łowców mamutów”. Wśród nich dominują artefakty używane do polowań, m.in. tzw. jednozadziorec, przy pomocy których możliwe było upolowanie tak olbrzymich ssaków.

Odkrycia tego typu stanowisk nie są powszechne – w Europie i na świecie jest zaledwie kilka tak dużych nagromadzeń szczątków mamutów. Należy tu wymienić przede wszystkim Dolní Věstonice i Předmostí w Czechach czy stanowisko Langmanskendorf w Austrii. Jednak tylko nasze krakowskie stanowisko dostarczyło jednoznacznych dowodów na aktywne polowanie na tego olbrzymiego ssaka. Ślady takiej działalności w formie charakterystycznych uszkodzeń odnajdujemy zarówno na samych ostrzach, jak i na szczątkach mamutów, w tym na kilku żebrach mamucich, w których wciąż tkwią wierzchołki ostrzy krzemiennych!

Regularne prace wykopaliskowe prowadzone przez Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego wraz z Instytutem Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie rozpoczęto tutaj w 1968 roku i z przerwami kontynuowano aż do 2023 roku.

Odkryte szczątki kostne mamutów stanowią aktualnie część kolekcji naukowej Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie, a dla zainteresowanych są publicznie udostępnione w Muzeum

Przyrodniczym ISEZ PAN przy ul. św. Sebastiana 9, gdzie można obejrzeć je na stałej wystawie „Spadzista – krakowskie cmentarzysko mamutów”.

Dzięki zaangażowaniu Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (opiekun merytoryczny), VII Dzielnicy Zwierzyniec (finansowanie) oraz Zarządu Zieleni Miejskiej W Krakowie (wykonanie), w ubiegłym roku zostały zamontowane 2 tablice informacyjne – u wylotu ul. V. Hofmana oraz al. Waszyngtona – opisujące

stanowisko Kraków Spadzista i historię jego badań. Celem tego przedsięwzięcia było i nadal jest – rozpragowanie wiedzy na temat tego niezwykle wyjątkowego miejsca wśród mieszkańców Krakowa.

Sprawmy by nasza Dzielnica zwracała uwagę nie tylko przyrodniczymi i kulturalnymi atrakcjami, ale także wybitnymi odkryciami naukowymi, dotyczącymi wydarzeń, jakie na Zwierzyncu miały miejsce prawie 30 tysięcy lat temu!

DR HAB. JAROSŁAW WILCZYŃSKI,
MGR INŻ. MAGDALENA ŻMUDZKA
(ISEZ PAN)

W rocznicę niemieckiej pacyfikacji

27 lipca br., w przeddzień 82. rocznicy pacyfikacji przeprowadzonej przez Niemców latem 1943 roku, pod pomnikiem na „Łące Męczeństwa” odbył się apel, upamiętniający ofiary.

Następnie, o godz. 18:00, w kościele parafialnym na Woli Justowskiej została odprawiona msza św. w intencji pomordowanych. W uroczystościach, z ramienia Rady Dzielnicy, uczestniczyli: Iwona Kubacka, Julia Mach, Dagmara Czernik oraz Marcin Kapusta.

Przy okazji tej rocznicy wraca pytanie – kim były ofiary egzekucji? Niektórzy zamordowani byli zaangażowani w pracę konspiracyjną, inni sprawiają wrażenie raczej ofiar przypadkowych. O nielicznych zapisy znajdujemy w materiałach archiwalnych, we wspomnieniach i publikacjach prasowych z lat powojennych. Badania nad poszerzeniem naszej wiedzy o pacyfikacji, a szczególnie o jej ofiarach są cały czas prowadzone.

fot. IPN O/Kraków

W ostatnich miesiącach, między innymi dzięki współpracy z dr. Januszem Basterem, znawcą dziejów krakowskiej AK, możliwe było poczynienie nowych ustaleń dotyczących jednej z zamordowanych – Reginy Frysowej (Nowakowskiej), występującej także jako Regina Frys z d. Nowakowska.

Powojenne materiały o charakterze wspomnieniowym zawierają tylko szczątkowe dane. W materiałach z roku 1960 znajduje się wzmianka, że Nowakowska to miał być jej pseudonim. Natomiast ciekawa informacja została odnaleziona w relacji z lat 70., zawierającej opis pacyfikacji. Z materiałów tych wynika, że mogła być Żydówką ukrywającą się pod nazwiskiem Nowakowska, w jednym z domów w rejonie dzisiejszej ulicy L. Korbutowej. Mieszkał w nim żołnierz AK. Podczas pacyfikacji wskutek nieostrożności (stresu) przedwcześnie miała opuścić kryjówkę w ogrodzie i została złapana przez

Niemców. Informacja ta koresponduje z zapisem w relacji Józefy Szumiec, wspominającej zdawkowo o Żydówce „pognanej” na miejsce, gdzie gromadzono mieszkańców Woli Justowskiej. Ustalenie dodatkowych danych, o tej zamordowanej w wieku ok. 47 lat kobiecie, wymaga dalszych badań.

Nowe ustalenia poczyniono także odnośnie do Adama Malika. Do tej pory w źródłach brak było o nim dokładniejszych informacji, a nawet tak podstawowa jak data urodzenia nie była precyzyjnie określona – pojawiał się rok 1900 ew. 1910. W oparciu o nowe badania wiemy, że Adam Malik miał urodzić się 21 lipca 1901 r. Taką datę podają synowie w powojennych ankietach. Zasadnym wydaje się przyjąć, że jest ona prawidłowa, nie mniej wymaga jeszcze potwierdzenia w innym źródle. Zamieszkiwał z rodziną w domu z ogródkiem przy ul. Pod Sikornikiem 35. Był murarzem. Przed wojną członkiem PPS, a po jej wybuchu najprawdopodobniej był zaangażowany w działalność konspiracyjną. Znalazł się z rodziną w grupie osób zgromadzonych na terenie szkoły nr 32. Stamtąd trafił na miejsce egzekucji. Co ciekawe w materiałach powojennych, m.in. relacji jednego z mieszkańców znajduje się informacja, że został aresztowany i w konsekwencji zastrzelony ponieważ w domu, podczas przeszukania, znaleziono łuski. Mieli je przynieść dzieci z pobliskiej strzelnicy na Woli Justowskiej. Fakt ten miał stanowić bezpośredni powód zamordowania. Synowie, w dokumentach sporządzanych niedługo po zakończeniu wojny, informacji o znalezionych łuskach nie podawali. Możemy się domyślać dlaczego.

Jeżeli ktokolwiek z Państwa posiada dodatkowe dane o ww. ofiarach, a także innych pomordowanych prosimy o kontakt.

MARCIN KAPUSTA
Przewodniczący Komisji Kultury i Dziedzictwa Lokalnego

Oddaję w Państwa ręce artykuł o tematyce psychologiczno-pedagogicznej.

W poniższym artykule pojawiają się praktyczne treści do zastosowania w codziennym życiu.

mgr **MARTA FALIŃSKA**
psycholog

Dziecko wysoko wrażliwe – jak mądrze wspierać i wychowywać **cz. II**

Osoby nadwrażliwe mogą spędzać bogate życie emocjonalne pełne głębokich relacji z innymi ludźmi, ponieważ dostrzegają detale, uznawane są za ciekawe i inspirujące. Żle jednak znoszą krytykę. Są narażone na stres, depresję czy nerwice i ciężko im zaadaptować się w nowym otoczeniu. W konsekwencji mają miękkie kompetencje zawodowe, na które składa się:

- ▷ dokładność
- ▷ skrupulatność
- ▷ pomysłowość
- ▷ zdolności interpersonalne.

Wysoko wrażliwe dziecko a szkoła

Czym jest nadwrażliwość wśród dzieci i młodzieży szkolnej? Jak możemy jako nauczyciele czy rodzice wspierać nadwrażliwych uczniów w szkole, w domu?

Nie ma jednej sprawdzonej „recepty” czy „przepisu” na to jak postępować z dziećmi, które więcej, mocniej, bardziej czują i analizują każdy swój ruch oraz osoby w ich otoczeniu. Wysoka wrażliwość nie jest ani zaburzeniem, ani problemem, ani wadą – jest to specyficzna właściwość układu nerwowego pod kątem temperamentu. Pamiętajmy, że stwierdzenia „jak się postarasz dasz radę”, „nie ma o co płakać/czego się bać”; „jesteś duża/duży i tak nie wypada” nie pomogą dziecku w danej sytuacji się wyciszyć – ani nam zbudować z nim relację opartą na zaufaniu i empatii. Czasem nie trzeba słów, pocieżeń; wystarczy towarzyszyć i zapytać „jak mogę Ci pomóc?”

Pracujesz z uczniem nadwrażliwym? Pamiętaj o pewnych czynnikach, które pomagają w nauce lepszego zrozumienia siebie przez dziecko. Ważna jest ścisła współpraca z rodzicami dziecka wysoko wrażliwego; ogromne znaczenie ma wsparcie i zrozumienie dziecka zarówno w szkole jak i w domu. Ważne, aby dziecko wysypiało się przez co najmniej osiem godzin w nocy. Wysłany organizm, wyciszony układ nerwowy budują możliwość stabilniejszego pokonywania codziennych wyzwań.

Pomocne staje się regularne przyjmowanie posiłku, najedzone i odpowiednio nawodnione dziecko ma szansę skupić swoją uwagę na emocjach go otaczających, nie jest dodatkowo „alarmowane” niezaspokojonymi potrzebami pierwszego rzędu. Ponadto ważne jest, aby dziecko nie przyjmowało za

dużo słodkich gazowanych napojów, a posiłki były odpowiednio zbilansowane.

Oraz:

▷ Wprowadzenie i utrzymanie stałego harmonogramu dnia pomaga w uniknięciu niezaplanowanych zaskoczeń, fal emocji, niepewności. Dzieci bardzo lubią, jak dzień jest podobny do dnia, są stałe godziny posiłków czy aktywności.

▷ Najlepsze są krótkie i częstsze przerwy w ciągu dnia; aby dziecko mogło na bieżąco „analizować” emocje. Ważne, aby poznać jakie sytuacje są najbardziej emocjonalne dla naszego dziecka i pomagamy mu towarzysząc, obserwując i przypominając o czasie dla siebie.

▷ Warto także pomyśleć o pomocy i wizytach u psychologa; który odpowiednio poprowadzi terapie z naszym podopiecznym.

▷ Dobrze jest znaleźć z dzieckiem hobby i na nim się skupić. Dodatkowe zajęcia, niekoniecznie ruchowe, pomogą zająć myśli, zmienić otoczenie, poznać nowe osoby.

▷ Rozmawiaj o emocjach, nazywaj swoje uczucia, stany i opowiadaj co wówczas czujesz, co robisz jak „wychodzisz” z danej emocji; porównać można emocje do fal na wzburzonym morzu – zarówno radość jak i żal nas poniosą, ale w końcu te fale ustają, cichną i nauczmy dzieci sztuki obserwacji emocji swoich oraz innych.

▷ Pomocna będzie także relaksująca muzyka; zajęcia z jogi czy mindfulness.

▷ Pomocne może stać się wprowadzenie miejsca ciszy, czy kąjaka z różnymi gniecechami, pufami czy maskotkami, gdzie dziecko w przypiętych emocjach będzie mogło się tam udać i wyciszyć.

▷ Pozwól dziecku wejść w kontakt, dołączyć do grupy kiedy jest na to gotowe (oczywiście jak masz taką możliwość podczas zajęć).

▷ Porozmawiaj jako wychowawca z rodzicami na temat przychodzenia dziecka do szkoły, może warto, żeby przyprowadzać dziecko wcześniej, kiedy jest mniej dzieci, gdy jest ciszej w budynku szkoły.

Pamiętajmy, że każdy z nas jest inny, nie wszyscy reagują tak samo w danej sytuacji, bądźmy otwarci i towarzyszy naszym podopiecznym w ich codziennych wędrówkach po krainie emocji. Dla jednych dzieci ważne jest, aby się wykrzyczeć w momencie napięcia, wyplakać – pozwólmy dziecku na to, jest to naturalny „wentyl bezpieczeństwa”. Najważniejsza jest nasza obecność, wsparcie i zrozumienie. Nie zmieniamy dzieci, nie zmuszamy ich do żadnych aktywności, czy do „łamania swoich granic”. Uczymy się jak im towarzyszyć i wspierać je na każdym etapie ich rozwoju.

Kolejny temat: Uzależniony mózg

Czego się dowiesz?

- ✓ Zapoznasz się z najważniejszymi informacjami dotyczącymi uzależnień
- ✓ Dowiesz się jakie zachowania i reakcje powinny być sygnałem ostrzegawczym
- ✓ Dowiesz się jak uzależnienie wpływa na mózg
- ✓ Poznasz sposoby wspierające dzieci i młodzież

Z DZIAŁALNOŚCI RADY DZIELNICY VII

10 lipca 2025 r.
odbyła się XXI sesja Rady Dzielnicy VII Zwierzyniec.

Podjęto następujące uchwały:

Uchwała nr XXI/249/2025

w sprawie opinii do dokumentacji projektowej dla przebudowy fragmentu ul. Piotra Skargi.

Uchwała nr XXI/250/2025

w sprawie opinii do projektu stałej organizacji ruchu na odcinku ul. Orlej.

Uchwała nr XXI/251/2025

w sprawie opinii do dokumentacji projektowej dla przebudowy fragmentu al. Modrzewiowej.

Uchwała nr XXI/252/2025

w sprawie wprowadzenia zmian w organizacji ruchu na ul. Kościuszki.

Uchwała nr XXI/253/2025

w sprawie opinii do dokumentacji projektowej dla budowy fragmentu ul. Krzyżówka.

Uchwała nr XXI/254/2025

w sprawie organizacji ruchu na ul. Królowej Jadwigi w rejonie skrzyżowania z ul. Robla.

Uchwała nr XXI/255/2025

w sprawie organizacji ruchu na ul. Junackiej w rejonie skrzyżowania z ul. Pylną.

Uchwała nr XXI/256/2025

w sprawie organizacji ruchu na ul. Chełmskiej i ul. Junackiej w rejonie skrzyżowania z al. Kasztanową i ul. Wiosenną.

Uchwała nr XXI/257/2025

w sprawie opinii dla koncepcji budowy Tra-
sy Pychowickiej i Zwierzynieckiej.

Uchwała nr XXI/258/2025

w sprawie korekty rozdysponowania środków wydzielonych do dyspozycji Dzielnicy VII Zwierzyniec na rok 2025.

Uchwała nr XXI/259/2025

w sprawie rozdysponowania środków wydzielonych do dyspozycji Dzielnicy VII Zwierzyniec na rok 2026.

Uchwała nr XXI/260/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2024-2025.

Uchwała nr XXI/261/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia do Wieloletniej Prognozy Finansowej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2026-2028.

Uchwała nr XXI/262/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2024-2026.

Uchwała nr XXI/263/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia do Wieloletniej Prognozy Finansowej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2026-2028.

Uchwała nr XXI/264/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego pierwotnie planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2022-2024.

Uchwała nr XXI/265/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2024-2026.

Uchwała nr XXI/266/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2025-2027.

Uchwała nr XXI/267/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2025-2028.

Uchwała nr XXI/268/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2025-2028.

Uchwała nr XXI/269/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2025-2028.

Uchwała nr XXI/270/2025

w sprawie wniosku o wycofanie z Wieloletniej Prognozy Finansowej zadania planowanego do realizacji przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec w latach 2025-2026.

więcej informacji na stronach: dzielnica3.krakow.pl, biblioteka.krakow.pl, mdkna102.krakow.pl

Uchwała nr XXI/271/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia do Wieloletniej Prognozy Finansowej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2026-2027.

Uchwała nr XXI/272/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2025-2027.

Uchwała nr XXI/273/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia do Wieloletniej Prognozy Finansowej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2026-2027.

Uchwała nr XXI/274/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia do Wieloletniej Prognozy Finansowej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2026-2027.

Uchwała nr XXI/275/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia do Wieloletniej Prognozy Finansowej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2026-2028.

Uchwała nr XXI/276/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2025-2026.

Uchwała nr XXI/277/2025

w sprawie opinii do projektu zagospodarowania działek przy ul. Pylnej w Krakowie w ramach realizacji zadania pn. Utworzenie ogrodu ciszy przy ul. Pylnej, dla Zarządu Zieleni Miejskiej w Krakowie.

Uchwała nr XXI/278/2025

w sprawie korekty rozdysponowania środków wydzielonych do dyspozycji Dzielnicy VII Zwierzyniec na rok 2025.

Uchwała nr XXI/279/2025

w sprawie wniosku dotyczącego wprowadzenia w Wieloletniej Prognozie Finansowej zmiany dotyczącej zadania inwestycyjnego planowanego przez Radę Dzielnicy VII Zwierzyniec do realizacji w latach 2024-2025.

Pełny tekst uchwał dostępny jest na stronie internetowej Dzielnicy VII Zwierzyniec www.dzielnica7.krakow.pl oraz w Biuletynie Informacyjnym Urzędu Miasta Krakowa www.bip.krakow.pl.

Zarząd Dzielnicy VII Zwierzyniec

Przewodniczący
Witold Górny

Zastępca Przewodniczącego
Iwona Kubacka

Członkowie Zarządu:

Julia Mach

Magdalena Mardyta

Jerzy Milej

Biuro Rady Dzielnicy VII Zwierzyniec

ul. Prusa 18
tel.: 12 421-56-66, 12 429-90-47

Godziny przyjmowania mieszkańców:

poniedziałek – piątek, w godzinach od 10:00 do 14:00

Dyżury radnych:

W przypadku większości radnych możliwość spotkania po wcześniejszym kontakcie telefonicznym lub przez e-mail.

Harmonogram spotkań z mieszkańcami na sezon 2025/26

osiedle	miejsce	dzień	godzina
Chełm	Klub Kultury Chełm, ul. Chełmska 16	11 września 2025 r., czwartek	18:00
Przegorzaty	Klub Kultury Przegorzaty, ul. Kamedulska 70	17 października 2025 r., piątek	18:00
Zakamycze	Obserwatorium Astronomiczne UJ, ul. Orla 171	24 listopada 2025 r., poniedziałek	18:00
Południowy Zwierzyniec	Szkoła Podstawowa nr 32, ul. Królowej Jadwigi 78	15 grudnia 2025 r., poniedziałek	18:00
Północny Zwierzyniec	Przedszkole Samorządowe nr 76, ul. Emaus 29	12 stycznia 2026 r., poniedziałek	18:00
Wola Justowska	Szkoła Podstawowa nr 72, aleja Modrzewiowa 23	23 lutego 2026 r., poniedziałek	18:00
Bielany	Szkoła Podstawowa nr 48, ul. Księcia Józefa 337	23 marca 2026 r., poniedziałek	18:00
Olszanica	Publiczna Szkoła Podstawowa Sióstr Pijarek, ul. Korzeniaka 18	20 kwietnia 2026 r., poniedziałek	18:00
Półwie Zwierzynieckie	Szkoła Podstawowa nr 31, ul. Prusa 18	25 maja 2026 r., poniedziałek	18:00
Cały obszar Dzielnicy VII	on-line	15 czerwca 2026 r., poniedziałek	18:00

Urodziłem się na Zwierzyńcu przy Krakowie

Z pamiętnika Stanisława Słowika
(1867-1948)

„Widząc za potrzebne opisanie swojego żywota dla pamięci dzieciom, postanowiłem spisać znaczniejsze przeżycia tegoż, rozpoczynając od najmłodszych lat, jak to pamięć moja zasięgnąć mogła.”

Odcinek 9. Pierwsza praca zarobkowa (14 lat)

Przyjechawszy do rodziców, tęskniłem przez kilka dni, jakby całkiem obcy. Pragnąłem iść do tej nowej i nieznannej mi pracy. Wieczorami zaprzytywałem mieszkających o stosunkach jakie są na budowach, o płacę itp. Mieszkała tam niejaka Techonikowa i ta nosiła wapno przy murarzach, ona najwięcej się mną zajęła, co do wyszukania roboty. Kazała mi przygotować się na poniedziałek, że weźmie mnie z sobą ku tej budowie i poprosi podmajstrzego o przyjęcie mnie. W ten sam czas wybrał się tam i z klasztornego domu chłopak, niejaki Stawiariski – matka jego wypełniała posługi w klasztorze i za to mieszkała w klasztornym budynku.

Budowano wtenczas dość dużym gmach przy ulicy Szpitalnej na umieszczenie Kasy Oszczędności i banku zastawniczego. Rozpoczęte już były mury piętra i rusztowania ponaprawiane; potrzeba było więcej pomocy, zeszło się tam kilka par [robotników] nawet. Każda para musiała mieć drążek, na którym nosiła szafel z wapnem [okrągłe naczynie, zwykle drewniane, z jednym lub dwoma uchami, używane w murarstwie i w gospodarstwach wiejskich]. Wyszliśmy zawczasu z domu, aby przed rozpoczęciem roboty być na miejscu. Stało już troszkę robotników oczekując przybycia podmajstrzego, ten gdy nadszedł spojrzał na stojących. Obliczywszy już poprzednio pracujących, wyszedł przed budowę, a za nim podleciała Techonikowa i wskazała na nas. Ten zapytał czy

jesteśmy ze Zwierzyńca, a na daną odpowiedź kazał iść za sobą, wyznaczwszy murarzy, do których mieliśmy nosić wapno. Nazywał się Modelski i w ulicy Krowiej a później Senatorskiej na Półwsiu Zwierzynieckim posiadał duży ogród, a w tym większy budynek. Był to mężczyzna ponad 50 lat liczący, energiczny, wyrozumiały i do najzdolniejszych owego czasu zaliczony. Przy budowie Sukiennic i innych większych był podmajstrzem.

Przez kilka pierwszych dni była ta praca dla mnie dość przykrą, nie umiałem szybko nalewać wapna, ani wygartywać [wygarniać] kielnią z szafli. Przy pierwszej szafli strofowali mnie inni pomocnicy że muszę na mnie czekać, a przy drugiej murarz na mnie znowu wrzasnął, ale pokazał mi nawet jak się to ma robić. Wystawiało mnie to na śmiech i żarty innych. Szczęściem dla mnie było, że przeważnie kobiety i dziewczęta były przy noszeniu wapna; mniej one mi dokuczały, jak od chłopców mogłem się tego spodziewać. Najwięcej jednak dokuczał mi ból ramienia. Nogi również bolały, ale najtrudniej przychodziło rano się wybrać do roboty. Robiono podówczas od godziny 5tej do 7mej [14 godzin! przyp. KB], dwie godziny było południowego spoczynku. Przeszło pół godziny trzeba było iść spieszenie, aby zająć na czas, późniejsze przybycie naraziłoby na przykre obejście się murarzy, a podmajstrzego więcej jeszcze obawiać się trzeba było.

Przed rozpoczęciem i kończeniem pracy dawano tam znak uderzaniem pałkami w zawieszoną deskę. Na ten znak wszystko zabierało się do swojego zajęcia. Gracz, którego obowiązkiem było dawać ten znak, musiał już przedtem przygotować wapno, aby go zaraz nabierać można było. Noszący wapno, wynieść mieli narzędzia murarzy do których nosili wapno; a wieczorem umyć i schować i tak każdy przy swojej czynności, na co podmajstrzy zwracał szczególniejszą uwagę. Robotnicy na tej budowie byli prawie dobierani, murarze sami lepsi, ludzie trzeźwi, trzymający się porządku. Nie słyszało się też przezwisk i przekleństw, co wtenczas powszechnym zwyczajem było u murarzy. W poniedziałki nie urządzano pijatyk, jak to na innych budowach miało miejsce.

Zajęcie któremu się oddałem było ku memu zadowoleniu; więcej ruchu między ludźmi i na świeżem powietrzu, wyrobiło we mnie większą sprężystość i inny pogląd na życie. Płaca którą pobierałem była mała, bo płacono dziennie przy noszeniu wapna 35 centów; tygodniowa wypłata zrobiła i tak kwotę, która dla matki mojej wiele znaczyła. Po kilku miesiącach mojej pracy niebyła już tak przygnębioną jak przedtem.

*Ciąg dalszy cyklu
w kolejnym numerze*

W tekście zachowano oryginalną pisownię, która została utrzymana przy przepisywaniu rękopisu.

KALENDARIUM IMPREZ 2025

Klub Kultury Wola

Szczegóły i ewentualne zapisy na stronie:
www.wola.dworek.eu

■ Zwierzyniecki Konkurs Literacki 2025

Nabór prac przedłużony do **31.10.2025**

„Zręczni w piśmie”

„Zręczni w piśmie” to szansa, by stworzyć własny list lub dowolny rodzaj wiersza, ale w coraz mniej popularnej formie – odręcznie! Konkurs dla Dzieci i młodzieży w trzech kategoriach wiekowych (liczy się rocznik urodzenia): ♦ 7–10 lat, ♦ 11–14 lat, ♦ 15–18 lat. Szczegóły na stronie.

■ Rodzinny Misz-Masz!

11 października, sobota, godzina 12:00

Wraca Rodzinny Misz-Masz! Zapraszamy na cykliczne, rodzinne warsztaty plastyczne w nowej – tymczasowej – lokalizacji. Już **11.10.2025 r. o 12:00** spotykamy się w Strzelnicy na Woli, wejście od ul. Pod Sikornikiem. Obowiązują zapisy, szczegóły wkrótce na stronie internetowej Klubu oraz w social mediach. Temat warsztatów znajdziecie na naszej stronie internetowej wkrótce!

Klub Kultury Chełm

Szczegóły i ewentualne zapisy na stronie:
www.chelm.dworek.eu

■ „Babie lato”

22 września, poniedziałek, godz. 16:00

Dzień otwarty dla wszystkich zainteresowanych nową ofertą Klubu. Warsztaty rękodzieła, podczas których uczestnicy wykonają roślinne gobeliny i pachnące latem zakładki.

■ Konkurs recytatorski „Dziki Zwierzyniec”

termin przyjmowania zgłoszeń: od 7 września do 7 listopada

Konkurs recytatorski dla dzieci i młodzieży. Konkurs odbędzie się 21.11.2025r. godz. 10.00.

■ Spotkania w Klubie Młodego Przyrodnika

27 września i 25 października, sobota,
godz. 10:30

Dlaczego zimą w lesie jest cicho? Co wspólnego ma orangutan z olejem palmowym? Czy panda jest niedźwiedziem? Tymi i innymi pytaniami zajmiemy się podczas spotkań Klubu Młodego Przyrodnika w KK Chełm; zajęcia raz w miesiącu prowadzi firma „Szkiełko i oko – edukacja przyrodnicza”.

■ „Jesienne dekoracje”

6 października, poniedziałek, godz. 17:30

Warsztaty tworzenia wianków i stroików do domu, ogrodu lub na cmentarz, z wykorzystaniem świeżych i suszonych roślin oraz sezonowych materiałów dekoracyjnych.

■ „Book Club Poczytaj sobie!”

10 października, piątek, godz. 17:30

Zapraszamy każdego kto kocha książki, lubi je czytać i chce o nich rozmawiać na spotkanie organizacyjne Dyskusyjnego Klubu Książki dla dorosłych.

■ Ptasi bufet – rodzinne majsterkowanie

18 października, sobota, godz. 10:00

Zapraszamy dzieci z rodzicami na spotkanie z twórcą ludowym, podczas którego każdy wykona własny, drewniany karmnik dla ptaków.

Klub Kultury Przegorzały

Szczegóły i ewentualne zapisy na stronie:
www.przegorzały.dworek.eu

■ „Krakowska jesień artystyczna w Przegorzałach”

od 5 września do 3 października,
godz. 9:00 – 17:00

Wystawa prac plastycznych osób kształcących się na drugim roku studiów podyplomowych w zakresie malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

3 października (piątek), godz. 12:00 – finisaż wystawy.

■ „Plastyczny plac zabaw”

4 października, sobota, godz. 10:00

Warsztaty z sitodruku – metody druku, w której matrycą jest szablon nałożony na drobną siatkę tkaną. Podczas warsztatu będzie możliwość skorzystania z szablonów i nadrukowania na płócienną torbie stworzonej przez siebie kompozycji.

■ Wieczór Dziadów

31 października, piątek, godz. 18:00

Wieczór z dreszczykiem dla rodzin inspirowany dawną słowiańską demonologią i dawnymi wierzeniami.

12. edycja Budżetu Obywatelskiego

Szczegóły na stronie:
www.budzet.krakow.pl

■ Głosowanie

od 19 września do 3 października